

FAKULTNÍ NEMOCNICE MOTOL, 10.05.2017

ÚMRTÍ PACIENTA V REŽIMU PALIATIVNÍ PÉČE

REAKCE NA ZTRÁTU A PROŽÍVÁNÍ POZŮSTALÝCH

SITUACE ÚMRTÍ PACIENTA

KDO PROŽÍVÁ ZTRÁTU?

- definice paliativní péče
- paliativní péče mimo jiné vytváří podpůrný systém, který pomáhá rodině vyrovnat se s pacientovou nemocí a zármutkem po jeho smrti
  - rodina a příbuzní
  - pracovníci v přímé péči (personál)
  - spolupacienti

VÝZNAM PRÁCE S RODINOU

V PALIATIVNÍ PÉČI

- paliativní péče zahrnuje péči o rodinu nemocného v období pre finem, in finem i post finem
- ~~„naš pacient, naše léčba, naše oddělení“~~
- RESPEKT!
- podpora rodině je zároveň i podporou pacienta

„Dobrá paliativní péče o umírající má vliv na míru distresu, který pozůstali později pociťují.“

(Ann Quiniová)

ZTRÁTA BLÍZKÉHO ČLOVĚKA

PROŽÍVÁNÍ POZŮSTALÝCH

- zármutek je nevyhnutelná, přirozená a spontánní reakce na ztrátu
- prožívání na bio-psycho-socio-spirituální rovině
- proces truchlení - vždy vysoce individuální reakce

„Pokud se rozloučení se zesnulým správně neprovede, stísněnost přetrvává jako špatně vytržený kořen plevelu.“

(Bernard Werber)

- důležitost smutečních a vzpomínkových rituálů

REAKCE NA ZTRÁTU

MEDIÁTORY TRUCHLENÍ

- ❑ kdo zemřel
- ❑ povaha citové vazby (vztahu)
- ❑ okolnosti úmrtí
- ❑ faktory z minulosti
- ❑ osobnostní proměnné
- ❑ sociální proměnné
- ❑ souběžné stresy

ANTICIPOVANÝ ZÁRMUTEK

PŘI OČEKÁVANÉM ÚMRTÍ

Pomáhá lépe zvládat situaci po úmrtí?

- ❑ období před úmrtím se dá velmi účinně využít a může mít významný dopad na následné období truchlení
- ❑ absence zármutku v čase úmrtí
- ❑ riziko příliš brzkého odpoutání nebo naopak přílišného upnutí k nemocnému
- ❑ anticipovaný zármutek prožívají jak blízcí, tak také sám umírající pacient

MOŽNOSTI A FORMY POMOCI

PRO POZŮSTALÉ

- ❑ vlastní sociální síť a opora
- ❑ podpůrné / svépomocné skupiny

- ❑ emocionální x instrumentální pomoc

- ❑ odborná (formalizovaná) pomoc
  - ❑ poradenství pro pozůstalé
  - ❑ psychoterapie (komplikované formy truchlení)
  - ❑ pastorační péče
  - ❑ farmakoterapie

ÚMRTÍ PACIENTA

ZÁRMUTEK U ČLENŮ PERSONÁLU

- ❑ autentické vztahy předpokládají autentické reakce
- ❑ dopad na profesní i osobní rovině
- ❑ zatímco pro jiné pracovníky v pomáhajících profesích je úmrtí klienta spíše ojedinělou zkušeností, pro pracovníka v paliativní péči je to realitou, se kterou musí počítat a musí na ni být adekvátně připraven
- ❑ konfrontace se smrtí jako příležitost

ZÁRMUTEK VS. VYHOŘENÍ

DŮSLEDKY NEZPRACOVANÉHO ZÁRMUTKU

- Compassion fatigue (únava ze soucitu)
  - týká se výhradně pomáhajících profesí
- Burnout (syndrom vyhoření)

Jak situace úmrtí pacienta dobře zvládat?

- desatero doporučení (vlastní výzkum)
- vztahy uvnitř pracovního týmu jsou stejně důležité jako vztahy s pacienty a s jejich rodinami

- od 1. 1. 2014 nabízí komplexní poradenské služby
  - krizová intervence
  - krátkodobá podpůrná terapie
  - podpůrné skupiny pro pozůstalé
  - psychologický debriefing
  - internetové poradenství

- pomáhá nejen pozůstalým, ale nabízí i poradenskou a konzultační činnost pro pracovníky v pomáhajících profesích

ZDROJE

- Aranda, S., Milne, D. (2000). Guidelines for the Assessment of Complicated Bereavement Risk in Family Members of People Receiving Palliative Care. Melbourne: Centre for Palliative Care.
- Davidson, A., Klein, S. (2012). Compassion Fatigue: Is it Possible to Care too much? Scrub-In.
- Firthová, P. et al. (2007). Ztráta, změna a zármutek v kontextu paliativní péče. Brno: Společnost pro odbronou literaturu.
- Hudson, P. et al. (2010). Clinical Practice Guidelines for the Psychosocial and Bereavement Support of Family Caregivers of Palliative Care Patients. Melbourne: Centre for Palliative Care, St Vincent's Hospital Melbourne.
- Kastová, V. (2015). Truchlení: Fáze a šance psychického procesu. Praha: Portál.
- Pešek, M. (dosud nepublikováno). Úmrtí klienta a způsob zpracování ztráty u pracovníků adiktologických služeb. Rigorózní práce.
- Papadatou, D. (2000). A Proposed Model of Health Professionals Grieving Process. Omega: Journal of Death and Dying.
- Parkes, C. et al. (2007). Poradenství pro smrtelně nemocné a pozůstalé. Brno: Společnost pro odbornou literaturu.
- Špatenková, N. (2014). O posledních věcech člověka: Vybrané kapitoly z thanatologie. Praha: Galén.
- Worden, W. (2013). Smútkové poradenstvo a smútková terapia: Príručka pre odborníkov z oblasti duševného zdravia. Trenčín: Vydavateľstvo F.